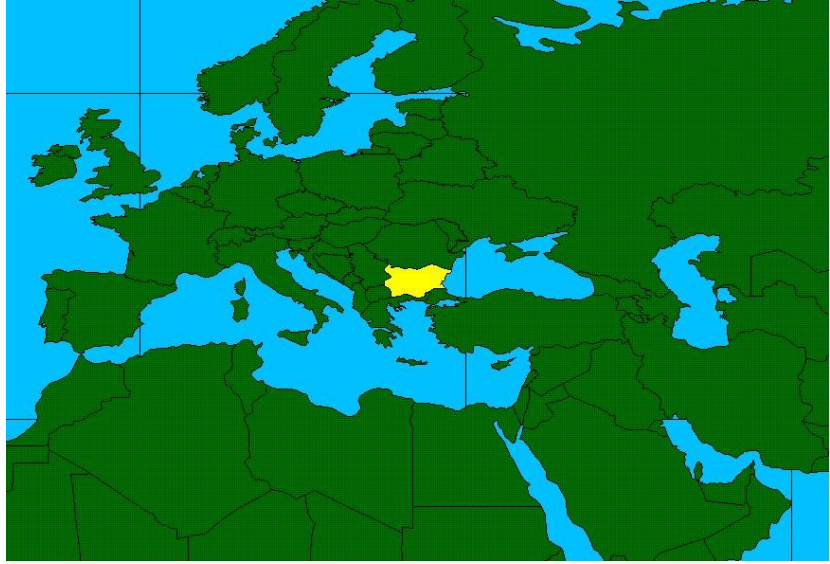

Bulgaria og folket der

Kjetil Rå Hauge

Historien i et nøtteskall (1)

- Ca. 650- : (proto-)bulgarerne, på vandring fra steppene NØ for Svartehavet, krysser Donau og etablerer seg sammen med den slaviske befolkningen der
- 681: Khan Asparuh slutter fredstraktat med Bysants
- 800-tallet: kristendommen innføres, slavisk bibeloversettelse med kyrillisk alfabet
- 900-tallet: ekspansjon («Bulgaria ved tre hav»), kriger med Bysants

- Gammelbulgarsk, skrevet med det kyrilliske alfabetet, ble etterhvert liturgisk språk i Russland under betegnelsen *kirkeslavisk*
- ... og alfabetet er fremdeles i bruk både der og i andre land

Historien i et nøtteskall (2)

- 1018–1185: Underlagt Bysants, hyppige opprør
- 1200-tallet: territorial ekspansjon: på ny «Bulgaria ved tre hav»
- 1300-tallet: Fragmentering til tre mindre riker, osmansk invasjon
- 1396: Den siste del av Bulgaria faller under osmansk herredømme
- Indre maktstrukturer utraderes, kulturell tilbakegang

Wikimedia Commons

Historien i et nøtteskall (3)

- 1800-tallet: Nasjonal oppvåkning, opprør
- Etter den russiske seieren i den russisk-tyrkiske krig (1877-1878) gjenreiser stormaktene en bulgarsk stat
- ... som først i 1908 kan påberope seg full selvstendighet, etter oppdeling i to lydriker, formelt under osmansk herredømme, og noen år med russisk okkupasjon og deltagelse i regjering

Panimoravintola Plevna

Hvorfor har Tammerfors en ølstue oppkalt etter en bulgarsk provinsby?

Historien i et nøtteskall (4)

- 20 årh.: På «feil side» i begge verdenskriger
- 1944: Kommunistisk maktovertagelse
- Opposisjonen knebles
- Monarkiet avskaffes
- Nasjonalisering av bedriftene
- Kollektivisering av jordbruket

© 1994-2019 Bohemia EOOD

Arkitektur fra femtitallet: kommunistpartiets partihus, nå kontorer for nasjonalforsamlingen
I forgrunnen: Den Hellige Petka Eselsadelmakers kirke (15 årh.?)

Historien i et nøtteskall (5)

- 1989: «Palassrevolusjon» innenfor kommunistpartiet, bytter betegnelse til «sosialistparti», tillater andre partier
- 90-tallet: økonomisk nedgang, sterkt økende kriminalitet
- Vekslende borgerlig og sosialistisk flertall ved parlamentsvalgene

Елате вие, да не идваме ние

Kom, så behøver ikke vi komme

Frognews.bg

- Muskelmenn som livvakter og i diverse andre aktiviteter ble et trekk i gatebildet
- Over 120 uoppklarte bestillingsmord

Bulgaria i dag (1)

- Medlem av NATO siden 2004
- EU-medlem siden 2007
- President: Rumen Radev, (uavhengig, militær bakgrunn); vant valget 2016 mot kandidaten fra sentrum/høyrepartiet GERB

Foto: president.bg

Bulgaria i dag (2)

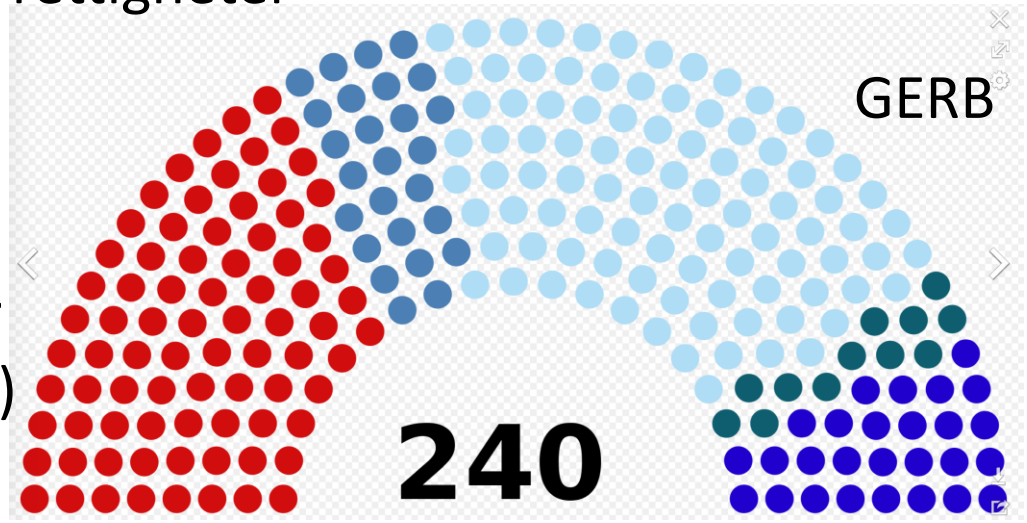
Parlamentet
Valg 2017:

Foto: parliament.bg

Bevegelse for rettigheter og frihet (25)

«Bulgarske sosialister for Bulgaria» (79)

GERB (95)

«Forente patrioter» (27); «Vilje» (12)

Wikimedia Commons

Uavhengige (2)

Bulgaria i dag (3)

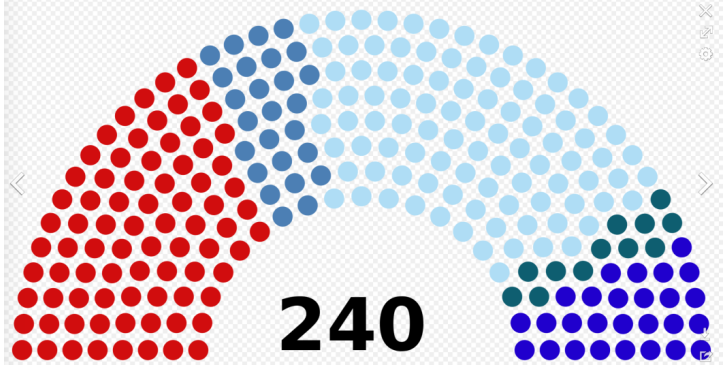

Foto: government.bg

Regjering

- Statsminister: Bojko Borisov (GERB)
- Koalisjonsregjering, opprinnelig mellom GERB og «Forente patrioter», en valgkoalisjon bestående av tre høyrepartier
- Flere av de 19 ministrene senere erstattet med uavhengige etter diverse skandaler

Befolkning (1)

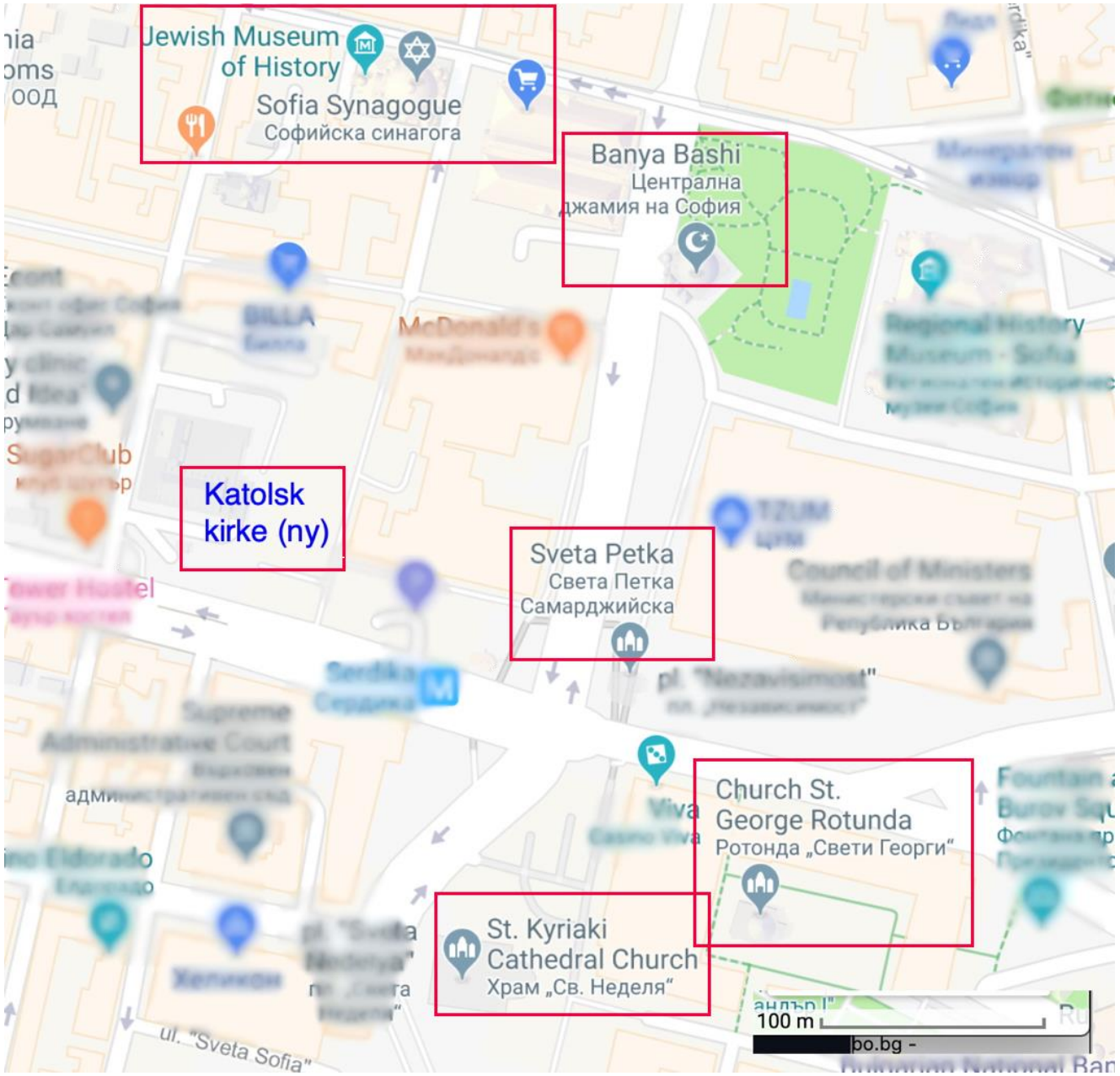
- Nylig urbanisert befolkning
- Sterke forbindelser til bygda og naturen
- Relativt egalitært samfunn, ingen tradisjonelt store sosiale forskjeller
- M.a.o. ikke særlig forskjellige fra oss nordmenn

Befolkning (2)

- Folketelling 2011: 7,4 millioner; 77 % bulgarere
- 11% har ikke svart på spm om etnisitet
- Minoriteter:
- Tyrkere
- Roma
- Jøder, grekere, gagauzer, pomaker, armenere, vlakere...

Religion (1)

- Grunnloven fastslår at religion ikke er et statsanliggende
- ... men sier samtidig at den østlige ortodokse kristendom er landets «tradisjonelle religion»
- NB: den bulgarske ortodokse kirken følger den gregorianske kalenderen og feirer derfor jul i desember, ikke i januar som den russiske kirken. Påsken kan derimot sammenfalle eller komme én uke før eller etter katolsk påske
- Andre: katolikker, protestanter, armensk kristne, sunni- og shia-muslimer, jødedom

Bgmaps.bg

Religion (2)

- I Sofia sentrum finner man innenfor en radius av 300 meter og i drift:
- En synagoge
- En moske
- En katolsk kirke
- Tre ortodokse kirker (en av dem fra romersk tid, 300-tallet)

Skikk og bruk i Bulgaria

Wikimedia Commons

«My name is Bond — »

- Første gangs presentasjon: som ellers i Europa, håndtrykk
- Tendens til at bulgarere presenterer seg bare med etternavn
- Håndtrykk også fra dag til dag
- Kyss på kinnet til det annet kjønn: bare mellom gode venner
- Kyss til venstre først, deretter (eventuelt) til høyre

Tiltale

- Bulgarske navn består alltid av tre elementer: fornavn, farsnavn og familienavn
- Ivan Georgiev Petrov, Marina Todorova Stojanova
- Farsnavnet brukes bare i offisielle dokumenter, aldri i tiltale
- En dame er «frue» med mindre hun ber om å bli tiltalt som «frøken»
- Man er dus bare med meget gode venner (ikke aktuelt med engelsk som arbeidsspråk, men pass på ved tysk og ved tolking fra norsk)

Kjælenavn

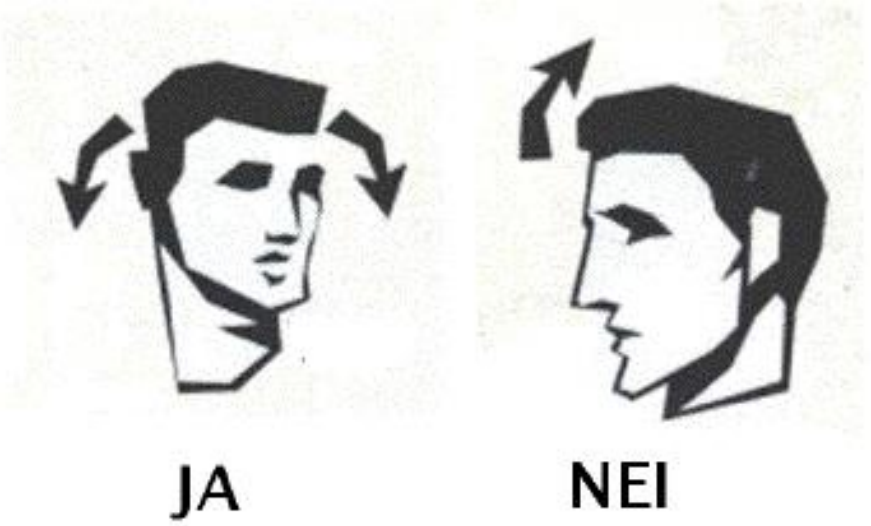
- I uformelle sammenhenger brukes svært ofte «diminutiv»-former av fornavn:
- Kirtsjo (Kiril), Nasko (Atanas), Zjoro (Georgi), Mitko (Dimitar), Toni (Anton, Antonia, Antoaneta)
- Iva (Ivelina), Rumi (Rumjana), Tsveti (Tsvetomira, Tsvetana), Lili (Liljana, Lilija)

Navnedag

- Dagen til den helgenen man er oppkalt etter
- Ingen gaver, men man skal holde åpent hus for gjester og traktere dem
- 23.1: Kliment og Pavlin (Pavel); 24.1: Ksenia, 25.1: Grigorij
- Alle med «botaniske» navn (Rozalia, Violeta, Rosen, Javor («lønn»), Jasen («ask») har navnedag på palmesøndag

Kroppspråk

smallseotools.com

- «Omvendte» gester for «ja» (rugging med hodet) og «nei» (ett nikk, nedenfra og opp)
- Også «omvendt» (håndflaten ned) for å vinke noen til seg

Matvaner

- Hyppig, men moderat alkoholforbruk (til tross for god tilgang på døgnåpne alkoholutsalg)
- Mye grønnsaker (både lunsj og middag starter med salat)
- Mye kjøtt, lite fisk
- Vegetarisk kost: mange restauranter har vegetariske innslag på menyen, og det finnes også rene vegetarrestauranter
- Ortodoks faste (4 uker før jul og påske) tillater ikke kjøtt – ha det i tankene når man inviterer til middag

Takk for oppmerksomheten!

